

ŽENY, ŽIDOVÉ A NĚMCI:
OUTSIDEŘI VE STAROČESKÉM MASTIČKÁŘI

Alfred Thomas

Článek Jarmily F. Veltrusky „A Sacred Farce from Medieval Bohemia“ (1985) (Posvátná fraška ze středověkých Čech) nám dodneška poskytuje nejpodrobnější studii

jediných dvou fragmentů latinsko-staročeské divadelní hry *Unguentarius* (Mastičkář) asi z roku 1340. Veltrusky má jistě pravdu v tom, že v *Mastičkáři* se smiřují dva kontrární póly: komický potenciál frašky s religiozní silou duchovního dramatu. Podle Veltrusky je obscenita v *Mastičkáři* prezentována ve smyslu Bachtina formou univerzálního posměchu nade všemi kategoriemi společnosti, zatímco Alfred Thomas vidí rozdíl mezi jazykově a stylisticky nevyčleněnou a nezesměšňovanou etnickou většinou česky mluvící šlechty a sedláků a mezi kategorií outsiderů, vystavenou posměškům, jimiž jsou ženy, Němci a židové. V průběhu hry jsou tito outsideri v důsledku své anatomicky závadné tělesnosti a nebezpečné sexuality postaveni prostředky komiky na stejnou rovinu. Podle Veltrusky vyplňuje obscenita vzhledem ke společenské kontrole funkci subverze, zatímco pro Thomase se tu jedná o rafinovanou lest autora, který ví, jak použít obscenity k potlačování slabých a podpoře mocných.